

รูปแบบการฟัตวา: ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์

มอซาลิ เบ็ญหมัด*

บทคัดย่อ

รูปแบบการฟัตวาของมาเลเซียและสิงคโปร์ มีทั้งกรณีที่สอดคล้องกันและแตกต่างกัน กรณีที่สอดคล้องกัน ได้แก่ กรณีการใช้ทัศนะของสำนักกฎหมายชาฟีอี เป็นทัศนะหลักในการฟัตวาและแตกต่างกันในกรณีอำนาจหน้าที่ของมุฟตี โดยมุฟตีของสิงคโปร์ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะประมุขของมุสลิมในกิจการศาสนาอิสลาม ในขณะที่มุฟตีของมาเลเซียไม่มีอำนาจหน้าที่ในฐานะประมุขของมุสลิม การฟัตวาในมาเลเซียที่ประกาศในหนังสือประจำรัฐต่างๆ จะเป็นกฎหมายอิสลามสำหรับรัฐนั้นๆ และมีกฎหมายบัญญัติความผิดฐานละเมิดต่อฟัตวา ซึ่งกรณีดังกล่าวไม่มีบัญญัติไว้ในกฎหมายของสิงคโปร์ และกฎหมายของประเทศทั้งสอง ไม่มีข้อกำหนดที่ชัดเจนในเรื่องคุณสมบัติและวาระการดำรงตำแหน่งของมุฟตี

คำสำคัญ การฟัตวา มุฟตี (รูปแบบการฟัตวา) การฟัตวาในมาเลเซีย, การฟัตวาในสิงคโปร์

Abstract

There are some compliant and different of the Fatwa models in Malaysia and Singapore. The conforming issue is the application of Shafi-e law in Fatwa and different in Mufti's duties; Singapore's Mufti is as a Muslim leader but nor is in Malaysia. Fatwa in Malaysia will be announced in each state and be the Islamic Law of that state and also in Malaysia there is a law concerned with transgression the Fatwa but there is not available in Singapore. And both countries have not specified evidently the qualifications and period of Mufti position.

Key Words: The Fatwa models, the Fatwa in Malaysia, the Fatwa in Singapore

บทนำ

การฟัตวาเป็นส่วนประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งในชีวิตของสังคมมุสลิม เพราะเป็นการปรับตัวบททางศาสนากับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในสังคม ที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและสถานที่ ประเทศมุสลิมและประเทศที่มีมุสลิมเป็นชนส่วนน้อยในประเทศต่างๆ มีการฟัตวาในรูปแบบที่แตกต่างๆ กันตามความเหมาะสมกับสภาพการณ์ในแต่ละสังคม บ้างมีกฎหมายรองรับอย่างเป็นทางการ บ้างมีรูปแบบตามจารีตประเพณีโดยไม่มีกฎหมายรองรับ การฟัตวาของประเทศที่มุสลิมเป็นชนส่วนใหญ่และมีกฎหมายบัญญัติให้อิสลามเป็นศาสนาประจำชาติ ย่อมแตกต่างจากประเทศมุสลิมที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้อิสลามเป็นศาสนาประจำชาติ และแตกต่างจากประเทศที่ประกาศเป็นประเทศที่แยกศาสนาออกจากการเมือง ดังรูปแบบการฟัตวาในมาเลเซีย ที่มุสลิมเป็นชนส่วนใหญ่และมีกฎหมายบัญญัติให้อิสลามเป็นศาสนาประจำชาติ และสิงคโปร์ที่มุสลิมเป็นชนกลุ่มน้อยและประกาศเป็นประเทศรัฐฆราวาสที่แยกศาสนาออกจากการเมืองการปกครอง

*

ศศ.ม. (อิสลามศึกษา), อาจารย์ประจำสาขาวิชาอิสลามศึกษา คณะอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

นิยามของฟัตวา

ฟัตวา (فتوى) เป็นคำนามที่เป็นรากศัพท์ (اسم مصدر) มีความหมายเดียวกับคำว่า อีฟตาค์ และอาจอ่านว่า “ฟุตยา” หรือ “ฟุตวา” ก็ได้ ในความหมายเชิงภาษาศาสตร์ หมายถึง การให้คำอธิบายสิ่งที่ไม่ชัดเจนและการถามตอบทั่วไป (Ibn Manssur, ม.ป.ป.: 3348) ศุญญ์ภาษาอาหรับ (مجمع اللغة العربية) แห่งอียิปต์ ให้ความหมายว่า หมายถึงการชี้แจงทางกฎหมายอิสลามและกฎหมายอื่นๆ (Majma' al-Lughah al-Arabiah, 2004: 674) ส่วนความหมายเชิงวิชาการ อัลเกาะรอฟีย์ ให้ความหมายว่า หมายถึง การชี้แจงบทบัญญัติของอัลลอฮ์โดยไม่บังคับ (Al-Qarafi, 2001: 1180) ชัยค์ญาดุลอัก เห็นว่า นักกฎหมายอิสลามและนักวิชาการด้านหลักกฎหมายอิสลาม มีความเห็นเป็นเอกฉันท์ในการให้ความหมายของการฟัตวาว่า การชี้แจงบทบัญญัติของอัลลอฮ์จากแหล่งที่มาของบทบัญญัติทางศาสนาอิสลามโดยทั่วไป (Jad al-Haq, 1995: 171)

ลักษณะทั่วไปของการฟัตวาในมาเลเซีย

ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาประจำสหพันธ์มาเลเซีย ตามรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์มาเลเซีย มาตรา 3 กฎหมายการฟัตวาในมาเลเซียมีมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานแล้ว การฟัตวาเป็นแหล่งที่มาประการหนึ่งของกฎหมายมาเลเซีย สถาบันฟัตวามีอยู่ในทุกรัฐ และมีความเป็นเอกเทศไม่อยู่ภายใต้อำนาจบังคับบัญชาของสถาบันฟัตวาระดับชาติ นอกจากกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ อำนาจหน้าที่ของสถาบันฟัตวาในมาเลเซีย จะแตกต่างจากอำนาจหน้าที่ของสภาศาสนาอิสลามหรือศาลชะรีอะฮ์ ซึ่งมีความแตกต่างกันตามกฎหมายของรัฐนั้นๆ สถาบันฟัตวาในมาเลเซียมีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการวินิจฉัยข้อกฎหมายอิสลาม อธิบายความคลุมเครือเกี่ยวกับข้อกฎหมายอิสลาม และมีบทบาทสูงในการเผยแพร่อิสลามในมาเลเซีย (Gadot Nooh, 2006: 55) มุฟตีของรัฐต่างๆ ในประเทศมาเลเซีย อยู่ภายใต้โครงสร้างการบังคับบัญชาของสภาศาสนาอิสลามของรัฐ และจะมีความแตกต่างกันในรายละเอียดบางประการ เช่น รัฐกลันตัน สลังงอร์ ยะโฮร์ และตรังกานู มีตำแหน่งรองมุฟตี ระดับชั้นของมุฟตีของรัฐต่างๆ ไม่เท่าเทียมกัน กฎหมายของบางรัฐให้อำนาจฟัตวาแก่คณะกรรมการฟัตวาในนามองค์กรคณะกรรมการฟัตวา แม้ว่ามุฟตีขาดประชุมพิจารณา ก็ตาม จำนวนคณะกรรมการฟัตวาของรัฐต่างๆ มีจำนวนระหว่าง 5 -17 คน และองค์ประชุมมีจำนวนระหว่าง 3 -10 คน คณะกรรมการฟัตวาของรัฐต่างๆ ส่วนใหญ่ประกอบด้วยกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทางกฎหมายอิสลาม มีทั้งกรรมการที่มีปริญญาและตำแหน่งทางวิชาการและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ไม่มีปริญญา เจ้าหน้าที่ของสำนักงานมุฟตีมีจำนวนระหว่าง 5 -13 คน (Bin Haji Hussin Haji Mat Yahya, 2004: 132-147)

ประเภทของการฟัตวาในมาเลเซีย

การฟัตวาในมาเลเซีย แบ่งตามลักษณะการบัญชาของที่ประชุมสภาภษัตริย์มี 2 ประเภท คือการฟัตวาตามบัญชาของที่ประชุมสภาภษัตริย์ การฟัตวาโดยไม่มีบัญชาจากที่ประชุมสภาภษัตริย์

การฟัตวาตามบัญชาของที่ประชุมสภาภษัตริย์ เริ่มจากที่ประชุมสภาภษัตริย์มีบัญชาให้คณะกรรมการฟัตวาแห่งชาติทำการฟัตวาเกี่ยวกับกรณีใดๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม คณะกรรมการฟัตวาจะจัดการฟัตวาระดับมุขากะเราะฮ์ หากว่าที่ประชุมเห็นชอบให้ฟัตวาเป็นอย่างไร สภากิจการศาสนาอิสลามแห่งมาเลเซียจะนำคำฟัตวาดังกล่าวไปเสนอต่อที่ประชุมสภาภษัตริย์ คำฟัตวาที่ที่ประชุมสภาภษัตริย์เห็นชอบจะได้รับการนำกลับไปยังคณะกรรมการฟัตวาประจำรัฐต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยที่คณะกรรมการฟัตวา

ประจํารัฐต่างๆไม่สามารถแก้ไขเพิ่มเติมคำพิพากษาดังกล่าวได้ และจะมีการนำคำพิพากษาดังกล่าวประกาศในหนังสือประจํารัฐต่างๆ คำพิพากษาประเภทนี้ ได้แก่ คำพิพากษาในกรณีการประกาศให้อัลฮัจญ์เป็นองค์กมุตกฎหมายอิสลาม และคำพิพากษาในกรณีที่ทำให้พ้นสภาพการเป็นมุสลิม

การพิพากษาโดยไม่มีปัญหาจากที่ประชุมสภาภคัตริย์ มีขึ้นตามคำขอพิพากษาของสังคมมุสลิม จะมีการศึกษากรณีตามคำขอ และนำเสนอผลการศึกษาต่อที่ประชุมกฎหมายอิสลาม ในกรณีที่จำเป็นจะต้องศึกษาเพิ่มเติม จะถูกนำเสนอต่อการประชุมระดับมุขากะเราะฮ์ ของคณะกรรมการพิพากษาแห่งชาติ สภากิจการศาสนาอิสลามแห่งมาเลเซีย ผลการพิพากษาเป็นอย่างไร จะได้รับการนำไปยังคณะกรรมการพิพากษาประจํารัฐต่างๆ โดยที่คณะกรรมการพิพากษาประจํารัฐต่างๆ สามารถแก้ไขเพิ่มเติมพิพากษาดังกล่าวได้ และจะมีการนำพิพากษาดังกล่าวประกาศในหนังสือประจํารัฐต่างๆ คำพิพากษาประเภทนี้ ได้แก่ คำพิพากษาในกรณีการประกาศให้การโคลนนิ่งมนุษย์เป็นสิ่งผิดกฎหมายอิสลาม

การพิพากษาในมาเลเซียแบ่งตามลักษณะความเป็นทางการ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ คำพิพากษาที่มีการประกาศในหนังสือราชการ คำพิพากษาไม่มีการประกาศในหนังสือราชการ การตอบปัญหาศาสนาของมุฟตีโดยส่วนตัวอย่างไม่เป็นทางการ

คำพิพากษาไม่มีการประกาศในหนังสือราชการ ได้แก่ กรณีคำพิพากษาที่หน่วยงานที่มีอำนาจพิพากษาในรัฐนั้นๆไม่ได้ส่งไปยังหน่วยงานของรัฐเพื่อประกาศในหนังสือราชการ และกรณีมุฟตีมีอำนาจตอบพิพากษาไปยังผู้ขอพิพากษาโดยตรง อย่างไรก็ตามหากว่าการพิพากษาดังกล่าวเป็นการขอพิพากษาอย่างเป็นทางการ โดยมีหนังสือเป็นลายลักษณ์อักษร หรือโดยวาจา พืทวาทังกล่าวก็ยังมีผลผูกพันผู้ที่เกี่ยวข้อง

ส่วนการตอบปัญหาศาสนาของมุฟตีโดยส่วนตัวอย่างไม่เป็นทางการ ไม่ว่าจะเป็นการตอบด้วยวาจา หรือเป็นลายลักษณ์อักษร มีผลผูกพันผู้ถามเท่านั้น

การแต่งตั้งมุฟตีและคณะกรรมการพิพากษาของมาเลเซีย

การพิพากษาในมาเลเซียมีสองระดับคือ ระดับชาติและระดับรัฐ ในระดับชาติมีคณะกรรมการพิพากษาแห่งสภากิจการศาสนาอิสลามแห่งมาเลเซีย (Majlis Hal Ehwal Islam Malaysia) ทำหน้าที่พิพากษา สภากิจการศาสนาอิสลามแห่งมาเลเซียเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการพิพากษา โดยที่สภาได้อยู่ภายใต้อำนาจของสภาภคัตริย์แห่งสหพันธ์ (Majlis Raja-Raja) (Gadot Nooh, 2006: 62) คณะกรรมการพิพากษาระดับชาติประกอบไปด้วยมุฟตีของรัฐในสหพันธ์มาเลเซียทุกคนและกรรมการอื่นที่สภากิจการศาสนาอิสลามแห่งมาเลเซียเป็นผู้แต่งตั้ง โดยมีสถาบัน JAKIM (Jabatan Kemajuan Islam Malaysia) ทำหน้าที่เป็นเลขาธิการ (Buang Ahmad Hidayat, 2006: 31-32)

การพิพากษาในระดับรัฐมีลักษณะที่ใกล้เคียงกันทุกรัฐ (A.Othman Muhammad Seadon, 1998: 165) สุลต่านแห่งรัฐจะเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการพิพากษาโดยคำแนะนำของสภาศาสนาอิสลามแห่งรัฐ (Buang Ahmad Hidayat, 2006: 31) ดังกรณีมุฟตีของรัฐยะโฮร์ พระราชบัญญัติการบริหารศาสนาอิสลาม(รัฐยะโฮร์) 2003 (EN 16/2003) บัญญัติว่า สุลต่านแห่งรัฐ ภายใต้คำแนะนำของสภาศาสนาอิสลาม ทำหน้าที่แต่งตั้งบุคคลใดๆ ที่เหมาะสมเป็นมุฟตีและรองมุฟตี (มาตรา 44(1))

อำนาจหน้าที่มุฟตีของมาเลเซีย

ในระดับชาติ คณะกรรมการพิพากษาแห่งสภากิจการศาสนาอิสลามแห่งมาเลเซีย ทำหน้าที่พิพากษาในกรณีที่มิได้ลักษณะดังนี้

- 1.เป็นกรณีทางศาสนาที่ไม่ได้มีลักษณะเฉพาะท้องถิ่น แต่เกี่ยวข้องกับมวลมุสลิมในมาเลเซีย
- 2.เป็นกรณีทางศาสนาที่เกิดขึ้นในรัฐหนึ่งและมีโอกาสเกิดขึ้นในรัฐอื่นได้

3. เป็นกรณีทางศาสนาที่มีลักษณะเฉพาะท้องถิ่น แต่มีลักษณะดังเงื่อนไข ข้อ 1 และ 2

คณะกรรมการพัฒนาแห่งสภาการศึกษาอิสลามแห่งมาเลเซีย ยังมีอำนาจที่จะรับคำขอพัฒนาจากหน่วยงานใดๆ ในประเทศ (Bin Hj. Abd Aziz Wan Muhammad, 2004: 243-245)

พัฒนาระดับชาตินี้ยังแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือพัฒนาที่มีมติเป็นเอกฉันท์ และได้เสนอต่อสภาสภาการศึกษาแห่งสหพันธรัฐเพื่อนำไปประกาศใช้ในรัฐต่างๆ และพัฒนาระดับมุขากะเราะฮ์ ที่ผูกพันเฉพาะมุฟตีแห่งรัฐที่เห็นด้วยเท่านั้น (Buang Ahmad Hidayat, 2006: 32)

ส่วนในระดับรัฐ องค์การที่มีอำนาจพัฒนามี 3 รูปแบบคือ

1. การพัฒนาโดยสภาศาสนาอิสลามแห่งรัฐ ได้แก่การพัฒนาในรัฐเคดะห์ เปอรลิส ตรังกานุ ยะโฮร์ และกลันตัน ในรัฐเหล่านี้ เมื่อคำขอพัฒนาในเรื่องใดๆ เลขาธิการสภาจะเป็นผู้เสนอคำขอดังกล่าวต่อคณะกรรมการกฎหมายอิสลาม (กลันตัน เรียกว่า สภาอุลามาฮ์ ยะโฮร์และตรังกานุ เรียกว่า คณะกรรมการพัฒนา) พัฒนาที่ออกมามีความเสี่ยงส่วนใหญ่และออกในนามสภาศาสนาอิสลามแห่งรัฐ

2. การพัฒนาโดยมุฟตี ได้แก่ รัฐสลังงอร์ เขตสหพันธรัฐ¹ รัฐเปรักและรัฐปีนัง รัฐเหล่านี้ มุฟตีมีหน้าที่เรียกประชุมคณะที่ปรึกษาศาสนา เพื่อพิจารณาปัญหาที่จะทำการพัฒนา โดยที่มุฟตีมีอำนาจที่จะพัฒนาตามทัศนะที่เห็นว่าเหมาะสม และความเห็นของที่ปรึกษาไม่ผูกพันมุฟตี

3. การพัฒนาโดยคณะกรรมการกฎหมายอิสลาม ได้แก่ รัฐมะละกา ในรัฐนี้เมื่อมีคำขอพัฒนามายังมุฟตี มุฟตีจะต้องมอบให้คณะกรรมการกฎหมายอิสลาม เพื่อศึกษาและทำร่างพัฒนา และพัฒนานั้นออกในนามคณะกรรมการกฎหมายอิสลาม (Bin Hj. Abd Aziz Wan Muhammad, 2004: 245)

มุฟตีและคณะกรรมการพัฒนาระดับรัฐ มีอำนาจแตกต่างกันไปตามกฎหมายของแต่ละรัฐเช่นกรณีรัฐยะโฮร์ พระราชบัญญัติการบริหารศาสนาอิสลาม(รัฐยะโฮร์) 2003 (EN 16/2003) บัญญัติว่ามุฟตีมีหน้าที่

1. ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ต่อต้านและรัฐบาลแห่งรัฐ ในด้านบทบัญญัติอิสลามทั้งปวง และเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่สูงสุดในด้านดังกล่าวถัดจากผู้ต่อต้านแห่งรัฐยะโฮร์ เว้นแต่กรณีที่กฎหมายนี้ได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น (มาตรา 45)

2. อำนาจในการพัฒนา เกี่ยวเนื่องกับมาตรา 51 ตามบทบัญญัติของศาลแห่งรัฐ ตามความประสงค์ของมุฟตีเอง หรือตามคำร้องอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรของบุคคลใดๆ ที่ส่งถึงมุฟตี มุฟตีมีอำนาจทำการพัฒนาต่อปัญหาใดๆ ที่ยังไม่มีคำวินิจฉัยอันเด็ดขาดแล้ว หรือต่อความไม่ชัดเจนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติอิสลาม (มาตรา 45)

3. การรับข้อเสนอนั้นของคณะกรรมการพัฒนาแห่งชาติ (มาตรา 52)

4. คณะกรรมการพัฒนา มีอำนาจรับการให้คำปรึกษาและข้อเสนอนั้นของคณะกรรมการพัฒนาแห่งชาติ ในกรณีใดๆ ที่สภาการศึกษาเห็นชอบ ซึ่งเป็นกรณีที่เกิดขึ้นทั่วไปในสหพันธ์ ตามที่บัญญัติไว้ในบรรพ 2(b) มาตรา 38 ในรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ (มาตรา 47)

5. การให้คำปรึกษาแก่ศาล หากว่าศาลใดเว้นแต่ศาลชะรีอะฮ์ มีข้อสงสัยเกี่ยวกับข้อชี้ขาดของบทบัญญัติทางศาสนาอิสลามในกรณีใดๆ ศาลนั้นมีสิทธิที่จะขอปรึกษาคณะกรรมการพัฒนาในกรณีดังกล่าวได้ และมุฟตีมีสิทธิที่จะให้คำปรึกษาของคณะกรรมการพัฒนาต่อศาลที่ร้องขอนั้น (มาตรา 53)

¹ เขตสหพันธรัฐ (federal territories - wilayah-wilayah persekutuan) มี 3 เขต คือ กรุงกัวลาลัมเปอร์ เกาะลาบวน และเมืองปูตราจายา

ทัศนะหลักที่ใช้ในการพิตวาของมาเลเซีย

ทัศนะหลักที่ใช้ในการพิตวาของมุฟตีของรัฐต่างๆ ในมาเลเซียส่วนใหญ่ยกเว้นรัฐเปอรลิส คือ ทัศนะหลักของสำนักกฎหมายชาฟิอีย์ ดังกรณีพระราชบัญญัติการบริหารศาสนาอิสลาม(รัฐยะโฮร์) 2003 (EN 16/2003) มาตรา 54 บัญญัติว่า

(1) ในการพิตวา ตามมาตรา 48 หรือการให้คำปรึกษาตามมาตรา 53 คณะกรรมการพิตวาจะต้องพิตวาตามทัศนะหลักของสำนักกฎหมายชาฟิอีย์

(2) หากคณะกรรมการพิตวาเห็นว่าการพิตวาตามทัศนะหลักของสำนักกฎหมายชาฟิอีย์ ขัดแย้งกับประโยชน์อันสังคมพึงมีพึงได้ คณะกรรมการพิตวามีสิทธิที่จะตามทัศนะหลักในสำนักกฎหมายหะนะฟี มาลิกียะห์หรือฮัมบะลี

(3) หากคณะกรรมการพิตวาเห็นว่า ไม่มีทัศนะหลักของสำนักกฎหมายทั้งสี่ที่สามารถที่จะปฏิบัติตามได้โดยไม่นำไปสู่การขัดแย้งกับประโยชน์ของสังคม คณะกรรมการพิตวามีสิทธิที่พิตวาโดยไม่ยึดติดกับทัศนะหลักของสำนักกฎหมายทั้งสี่

กรณีของรัฐเปอรลิส การพิตวาของคณะกรรมการกฎหมายอิสลามแห่งรัฐเปอรลิส ไม่ยึดทัศนะทางกฎหมายอิสลามของสำนักกฎหมายอิสลามใดๆ เป็นการเฉพาะ แต่จะใช้ทัศนะทางกฎหมายอิสลามของสำนักกฎหมายอิสลามใดๆ ก็ได้ตามน้ำหนักแหล่งที่มาของกฎหมาย ตามกฎหมายสถาปนารัฐเปอรลิส (Law of the Constitution of Perlis) ภาค 2 มาตรา 5 วรรค 1 ที่บัญญัติว่า “ ศาสนาประจำรัฐคือศาสนาอิสลาม อะหฺลิสซุนนะฮฺวัลญะมาอะฮฺ ที่มีการนับถือและปฏิบัติในรัฐ ” และกฎหมายการบริหารกิจการศาสนาอิสลาม 1964 ภาค 2 มาตรา 7(4) บัญญัติว่า “ การให้คำพิตวาของสภาและการให้คำปรึกษาของคณะกรรมการกฎหมายอิสลาม จะต้องตามอัลกุรอานและสุนนะฮฺ ” จากกฎหมายดังกล่าวปรากฏชัดเจนว่ารัฐเปอรลิสไม่เน้นการตามทัศนะทางกฎหมายอิสลามของสำนักกฎหมายอิสลามใดๆ เป็นการเฉพาะดังเช่นรัฐอื่นๆ (Dahlan , Mohd Akram Bin Dahaman, 2005: 78)

กระบวนการการพิตวา

กระบวนการการพิตวาในมาเลเซีย กำหนดวิธีการพิตวาทั้งแต่เริ่มศึกษาจนกระทั่งการประกาศในหนังสือราชการดังนี้

คำขอพิตวาที่ถูกละเลยโดยประชาชนทั่วไปหรือหน่วยงานราชการ หรือองค์กรอิสระ ไม่ว่าจะเป็นคำขอที่เป็นลายลักษณ์อักษร โทรศัพท์ หรือผู้ขอพิตวามายังสำนักงานด้วยตนเอง จะมีขั้นตอนดังนี้

ก. กรณีที่ง่ายตาย ชัดเจน ไม่มีผลกระทบต่อส่วนรวม และไม่จำเป็นต้องมีการศึกษาค้นคว้า โดยปกติแล้วมุฟตีจะตอบโดยตนเองทันที

ข. กรณีที่ไม่ชัดเจน หรือมีผลกระทบต่อส่วนรวม หรือจำเป็นต้องศึกษาและพิจารณา จะมีการนำเข้าไปยังที่ประชุมหน่วยงานที่มีอำนาจพิตวาในรัฐนั้นๆ เพื่อศึกษา พิจารณาและตัดสินใจ โดยที่การประชุมนั้นจะมีมุฟตีเป็นประธาน และที่ประชุมประกอบด้วยคณะอุละมาอ์ในรัฐนั้นๆ ที่สภาศาสนาอิสลามแห่งรัฐแต่งตั้งและได้รับความเห็นชอบจากสุลต่านแห่งรัฐแล้ว

ค. หากว่ากรณีที่ขอพิตวานั้นเป็นกรณีระดับชาติ จะมีการนำกรณีดังกล่าวไปยังการประชุมระดับมุขากะเราะฮฺ ของคณะกรรมการพิตวาแห่งชาติ สภากิจการศาสนาอิสลามแห่งมาเลเซีย เพื่อศึกษาและชี้ขาด โดยที่ประชุมประกอบด้วยมุฟตีของรัฐและผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนาอิสลาม ที่สภาฆะตริย์แต่งตั้ง

หากว่ากรณีดังกล่าวจะต้องมีการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม มุฟตีแห่งรัฐต่างๆจะให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายวิจัยของหน่วยงานที่มีอำนาจพิจารณาการศึกษาและทำรายงานผลการศึกษาระดับสมบูรณ์ หากว่ากรณีดังกล่าวเกี่ยวข้องกับเทคนิคด้านต่างๆ ผู้เกี่ยวข้องก็จะถูกเชิญมาให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ แล้วหน่วยงานที่มีอำนาจพิจารณาในรัฐต่างๆ จะทำการประชุมเพื่อตัดสินชี้ขาดต่อไป

สถานะทางกฎหมายของฟัตวา

ฟัตวาที่ได้รับการประกาศในหนังสือราชการ จะมีผลผูกพันต่อมุสลิมชาวมาเลเซียทุกคนไม่ว่าจะอาศัยอยู่ในประเทศใด

กรณีรัฐยะโฮร์ ฟัตวาที่ประกาศ หรือส่งไปยังผู้ร้องแล้วมีผลผูกพันตามกฎหมาย ฟัตวาที่ประกาศ หรือส่งไปยังผู้ร้องแล้ว มีผลผูกพันผู้นับถือศาสนาอิสลามทุกคนในรัฐยะโฮร์ ในฐานะเป็นคำสอนของศาสนาอิสลาม ที่ชาวมุสลิมมีหน้าที่เชื่อฟังคำสอนของศาสนาที่ปรากฏในฟัตวาดังกล่าว เว้นแต่จะได้รับการยกเว้นจากคณะกรรมการฟัตวาตามกฎหมายเกณฑ์ทางศาสนา (มาตรา 49)

การละเมิดต่อฟัตวา

ในกรณีฟัตวาที่ได้รับการประกาศในหนังสือราชการ กฎหมายของรัฐต่างๆบัญญัติให้ศาสนาอิสลามแห่งรัฐเป็นผู้มีอำนาจฟ้องร้องมุสลิมที่ฝ่าฝืนฟัตวาต่อศาลชะรีอะฮ์ เช่น สภาศาสนาอิสลามแห่งรัฐมีอำนาจฟ้องร้องมุสลิมผู้ละเมิดฟัตวาต่อศาลชะรีอะฮ์ และมีอำนาจประกาศว่า หนังสือ แผ่นซีดี เทป ภาพยนตร์ใดๆ ว่าละเมิดบทบัญญัติศาสนาต่อศาลชะรีอะฮ์ได้ (Gadot Nooh, 2006: 62-69)

รัฐต่างๆของมาเลเซียทุกรัฐมีกฎหมายบัญญัติความผิดฐานละเมิดต่อฟัตวา เป็นความผิดเฉพาะชาวมุสลิมมาเลเซียที่จำหมาย จ่ายแจก เผยแพร่ทัศนใดๆ เกี่ยวกับคำสอนของศาสนาอิสลามในรูปแบบของฟัตวาที่ขัดแย้งกับฟัตวาใดๆ ที่ถูกต้องตามกฎหมาย ศาลชะรีอะฮ์มีอำนาจพิพากษาคดีที่กระทำความผิดฐานละเมิดต่อฟัตวา ในความผิดอาญาทางศาสนาโดยการลงโทษปรับหรือจำคุก เช่น ความผิดฐานละเมิดต่อฟัตวาตามกฎหมายของรัฐเคดะห์ กลันตัน เปอรลิส และตรังกานู มีโทษปรับไม่เกิน 5,000 เหรียญ และหรือจำคุกไม่เกิน 3 ปี (Buang Ahmad Hidayat, 2006: 31)

การแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกฟัตวา กรณีรัฐยะโฮร์

การแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกฟัตวา พระราชบัญญัติการบริหารศาสนาอิสลาม(รัฐยะโฮร์) 2003 (EN 16/2003) มาตรา 50 บัญญัติว่า

(1) คณะกรรมการฟัตวามีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกฟัตวาที่ประกาศ หรือส่งไปยังผู้ร้องแล้วตามกฎหมายนี้หรือกฎหมายฉบับก่อนๆ

ข้อจำกัดของการฟัตวา

ตามกฎหมายของรัฐต่างๆ ในมาเลเซีย ไม่ว่าอำนาจของคณะกรรมการฟัตวา จะเป็นอย่างไร เมื่อคณะกรรมการฟัตวาเห็นว่าคำขอฟัตวาที่เสนอมาทะกักับประโยชน์ของชาติ คณะกรรมการฟัตวาต้องหยุดการพิจารณาคำขอฟัตวาดังกล่าว และเสนอต่อสภาศาสนาอิสลาม (Majlis Agama Islam) แห่งรัฐ

การพิทวาในสิงคโปร์

สิงคโปร์เป็นประเทศที่มุสลิมเป็นชนกลุ่มน้อย แต่มีสถาบันพิทวาที่ตั้งขึ้นตามกฎหมาย มุฟตียดำรงตำแหน่งกรรมการพิเศษของสภาศาสนาอิสลามแห่งสิงคโปร์ (Majlis Ugama Islam Singapura) จนกระทั่งหมดวาระเวลาการดำรงตำแหน่ง สภาศาสนาอิสลามแห่งสิงคโปร์และประชาชนทั่วไปมีสิทธิขอคำพิทวาจากคณะกรรมการกฎหมาย ในกรณีใดๆ ที่เกี่ยวกับบทบัญญัติศาสนาอิสลาม (Md Aris, Mohd Murat, 2006: 118) ในสิงคโปร์ มุฟตียและคณะกรรมการพิทวาของสิงคโปร์แต่งตั้งตามพระราชบัญญัติการบริหารกฎหมายอิสลาม (Administration of Muslim Law Act) มาตรา 30-33 การพิทวาจะกระทำเป็นองค์คณะเรียกว่า คณะกรรมการกฎหมาย และจะต้องเป็นนิติเอกชนที่ของคณะกรรมการกฎหมายทั้งหมด หากกรณีใดที่ไม่สามารถมีมติเป็นเอกฉันท์ได้ ก็จะถูกส่งไปยังสภาสูงสุดของสภาศาสนาอิสลามแห่งสิงคโปร์ สมาชิกสภาจะเลือกทศนะใดๆ ที่ยังประโยชน์ต่อส่วนรวมมากที่สุด อย่างไรก็ตามข้อชี้ขาดที่ได้มาจากมติที่ประชุมสภาสูงสุดของสภาศาสนาอิสลามแห่งสิงคโปร์ไม่ถือว่าเป็นพิทวา เป็นเพียงข้อแนะนำทั่วไปเท่านั้น

การแต่งตั้งมุฟตียและคณะกรรมการพิทวาของสิงคโปร์

การแต่งตั้งมุฟตียและคณะกรรมการพิทวาของสิงคโปร์ เป็นการแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติการบริหารกฎหมายอิสลาม (Administration of Muslim Law Act) มาตรา 30-33 กฎหมายนี้บัญญัติให้ประธานาธิบดีสาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นผู้แต่งตั้งมุฟตีย ตามคำแนะนำของที่ประชุมสภาศาสนาอิสลามแห่งสิงคโปร์ และการแต่งตั้งมุฟตียของสิงคโปร์จะต้องประกาศในหนังสือ Gazette (Hooker, M.B, 1992: 146)

การแต่งตั้งคณะกรรมการกฎหมายของสิงคโปร์

คณะกรรมการกฎหมายของสิงคโปร์ประกอบด้วย

1. มุฟตียเป็นประธาน
 2. สมาชิกสภาศาสนาอิสลามแห่งสิงคโปร์ที่มีความเหมาะสมจำนวน 2 คนซึ่งปกติแล้วจะเป็นอุลามาคอทั้งสองคน
 3. อุลามาคออื่นๆ ที่ไม่เป็นสมาชิกสภาศาสนาอิสลามแห่งสิงคโปร์จำนวน 2 คน (มาตรา 31(1))
- คณะกรรมการเหล่านี้มีวาระการดำรงตำแหน่งตามที่ประธานาธิบดีสิงคโปร์เห็นสมควร (มาตรา 31(3)) ซึ่งในปัจจุบันกำหนดคราวละ 3 ปี
- ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1990 ได้มีการขยายตำแหน่งองค์ประชุมคณะกรรมการกฎหมาย โดยการเชิญผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 8 คน ในการพิจารณากรณีที่มีการขอคำพิทวา เพื่อความรอบคอบยิ่งขึ้นและเป็นการฝึกบุคลากรที่เป็นอุลามาคอรุ่นใหม่ให้มีประสบการณ์และพร้อมจะเป็นผู้สืบทอดในดำนนี้ต่อไป

คณะกรรมการกฎหมายทั้งสี่คนดังกล่าว ได้รับการแต่งตั้งตามความเหมาะสมโดยพิจารณาคุณสมบัติด้านการจบการศึกษาระดับอุดมศึกษาด้านศาสนาอิสลาม และประธานาธิบดีแห่งสิงคโปร์เป็นผู้แต่งตั้งตามคำแนะนำของสภาศาสนาอิสลามแห่งสิงคโปร์และรัฐมนตรีที่รับผิดชอบด้านกิจการมุสลิมสิงคโปร์ หลังจากแต่งตั้งแล้วก็จะประกาศในหนังสือราชการ

อำนาจหน้าที่มุฟตียแห่งสิงคโปร์

อำนาจหน้าที่ของมุฟตียสิงคโปร์ได้แก่

เป็นประธานคณะกรรมการพิตวา ตามกฎหมายการบริหารกฎหมายอิสลาม ตามที่บัญญัติ ใน มาตรา 30-33

ให้คำแนะนำด้านศาสนาแก่สภาสูงสุดของสภาศาสนาอิสลามแห่งสิงคโปร์ หรือคณะกรรมการอื่นๆ ของสภาศาสนาอิสลามแห่งสิงคโปร์

กระทำการพร้อมกับประธานาธิบดีและเลขาธิการประธานาธิบดี เพื่อการตัดสินใจใดๆ ใน สถานการณ์ฉุกเฉิน

- ประกาศการเริ่มต้นเดือนเราะมาฎอน เชาวาลและอีดิลอัฎฮา
- จัดทำปฏิทินอิสลาม และกำหนดเวลาละหมาดในสิงคโปร์
- ประกาศปริมาณชะกาตฟิฏร์
- ทำหน้าที่เกี่ยวกับคุฏบะฮ์วันศุกร์ และวันอีตทั้งสองของสภาศาสนาอิสลามแห่งสิงคโปร์
- ทดสอบและเห็นชอบการแต่งตั้งอิหม่ามและบิลาล ของมัสยิดในสิงคโปร์
- ให้คำแนะนำด้านศาสนาอิสลามในกรณีต่างๆที่เกิดขึ้น (Md Aris, Mohd Murat, 2006: 118-119)

ส่วนอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกฎหมายของสิงคโปร์ได้แก่

- 1.การพิตวาและให้ความเห็นในปัญหาข้อกฎหมายอิสลามแก่ผู้ร้องขอตามที่กฎหมายกำหนดไว้
- 2.ประชุมไม่น้อยกว่าเดือนละครั้ง หากมีความจำเป็นอาจจะประชุมมากกว่าหนึ่งครั้งก็ได้

ในการประชุมของคณะกรรมการกฎหมาย องค์ประชุมจะต้องประกอบด้วยมุฟตีและกรรมการ อย่างน้อยสองคน ซึ่งเป็นตัวแทนจากกลุ่มต่างกัน หมายถึง หนึ่งคนจากสมาชิกสภาศาสนาอิสลามแห่ง สิงคโปร์และอีกหนึ่งคนไม่ใช่สมาชิกสภาศาสนาอิสลามแห่งสิงคโปร์ ทั้งนี้เพื่อป้องกันให้การพิตวา มีความ ล้ำเอียงหรือหมิ่นเหม่ต่อความเข้าใจผิดได้ กรณีที่กรรมการสองคนที่มาประชุมมาจากกลุ่มเดียวกัน ข้อชี้ ขาดที่เกิดขึ้นจากการประชุมเป็นเพียงทัศนะไม่ถือว่าเป็นพิตวา (Md Aris, Mohd Murat, 2006: 118-120)

ทัศนหลักที่ใช้ในการพิตวาในสิงคโปร์

พระราชบัญญัติการบริหารกฎหมายอิสลามของสิงคโปร์บัญญัติให้คณะกรรมการกฎหมายจะต้อง พิตวาตามสำนักกฎหมายชาฟิอีห์ หากกรณีดังกล่าวเป็นทัศนะที่ขัดกับผลประโยชน์ส่วนรวมแล้ว คณะ กรรมการพิตวามีสิทธิที่จะตามทัศนะในสำนักกฎหมายอื่นๆ ได้ แต่ต้องแสดงรายละเอียดพร้อมคำอธิบายที่ จำเป็นทั้งหมด (มาตรา 33(1)) ในกรณีที่คณะกรรมการกฎหมายได้รับคำร้องขอความเห็นของสำนักกฎหมาย ใดๆ เป็นการเฉพาะ ให้พิตวาตามความเห็นในสำนักกฎหมายนั้นๆ (มาตรา 33(2)) อย่างไรก็ตามการพิตวา ของคณะกรรมการกฎหมายของสิงคโปร์มักเลือกใช้ทัศนะที่ง่ายและสะดวกที่สุด และได้รับความเห็นชอบ อย่างเป็นเอกฉันท์จากคณะกรรมการแล้ว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมิให้สังคมประสบกับความยากลำบากใน การปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา

กระบวนการการพิตวา

กระบวนการพิตวาในสิงคโปร์ ทุกคนสามารถทำหนังสือถึงเลขาธิการสภาศาสนาอิสลาม ร้องขอให้ สภาศาสนาอิสลามวินิจฉัยข้อกฎหมายอิสลาม (มาตรา 32(4)) เมื่อเลขาธิการได้รับหนังสือร้องขอแล้วจะต้อง ส่งหนังสือนั้นไปยังประธานคณะกรรมการกฎหมายโดยทันที (มาตรา 32(1))

คณะกรรมการกฎหมายจะต้องพิจารณาทุกคำร้อง เว้นแต่เห็นว่าปัญหาที่ส่งมานั้นไม่มีสาระ หรือ คณะกรรมการมีเหตุผลอื่นที่ไม่ตอบก็ได้ ในการทำคำวินิจฉัยปัญหา จะต้องได้รับความเห็นชอบเป็นเอกฉันท์จากสมาชิก

ประธานคณะกรรมการกฎหมาย ในนามคณะกรรมการพิจารณาจะต้องนำส่งคำวินิจฉัยตามนั้นโดยทันที แต่ถ้าในกรณีที่คณะกรรมการกฎหมายไม่มีความเห็นเป็นเอกฉันท์ จะต้องส่งปัญหาไปยังสภาศาสนาอิสลาม ในการวินิจฉัยปัญหานั้นให้ถือตามเสียงข้างมาก (มาตรา 32(2))

ถ้าศาลใด รวมถึงศาลชะรีอะฮ์ มีปัญหาข้อกฎหมายอิสลามในการตัดสินคดี ศาลนั้นอาจขอความเห็นของสภาศาสนาอิสลาม ปัญหานั้นจะต้องส่งไปยังคณะกรรมการกฎหมาย คณะกรรมการกฎหมาย ในนามของสภาศาสนาอิสลาม จะต้องสรุปความเห็นในเรื่องนั้น โดยถือเอาเสียงข้างมากและรับรองความเห็นไปยังศาลที่ขอความเห็นมา (มาตรา 32(5)) (Hooker M.B, 1992: 1128)

หากมีความจำเป็นคณะกรรมการกฎหมายอาจเชิญผู้ขอพิทวา ไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดา หรือองค์กร มาให้ข้อมูลเพิ่มเติม และหากจำเป็น คณะกรรมการกฎหมายอาจเชิญผู้เชี่ยวชาญในด้านที่เกี่ยวข้องกับกรณีที่มีการขอคำพิทวามาให้ข้อมูลที่ เป็นรายละเอียดก่อนที่จะมีการพิทวา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ ไม่เกี่ยวข้องกับศาสนกิจ เช่น การแพทย์ วิทยาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์และการเงิน หรืออื่นๆ

เปรียบเทียบรูปแบบการพิทวาในมาเลเซียและสิงคโปร์

การพิทวาของมาเลเซียและสิงคโปร์ มีทั้งที่สอดคล้องกันและแตกต่างกัน ในส่วนที่มีความสอดคล้องกัน ได้แก่

1. การมีคุณสมบัติเป็นที่ยอมรับของมุฟตีในสังคมมุสลิม โดยที่การแต่งตั้งมุฟตีของมาเลเซียกฎหมายบัญญัติให้แต่งตั้งจากบุคคลที่มีความเหมาะสม ส่วนของสิงคโปร์บัญญัติให้แต่งตั้งบุคคลที่สภาศาสนาอิสลามเห็นชอบ
2. การแต่งตั้งโดยประมุขแห่งรัฐ โดยที่การแต่งตั้งมุฟตีของมาเลเซียกฎหมายบัญญัติให้กษัตริย์เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้ง ส่วนมุฟตีของสิงคโปร์กฎหมายบัญญัติให้ประธานาธิบดีเป็นผู้แต่งตั้ง
3. ทัศนคติหลักที่ใช้ในการพิทวา ทัศนคติหลักที่ใช้ในการพิทวามุฟตีของมาเลเซียและสิงคโปร์ การพิทวาหรือการให้คำปรึกษานั้น คณะกรรมการพิทวาจะต้องใช้ทัศนคติของสำนักกฎหมายชาฟิอีย์ แต่หากคณะกรรมการพิทวาเห็นว่าการยึดทัศนคติของสำนักกฎหมายชาฟิอีย์ ขัดแย้งกับประโยชน์ของสังคม คณะกรรมการพิทวามีอำนาจที่จะทำการพิทวาโดยไม่ยึดติดกับทัศนคติของสำนักกฎหมายอิสลามทั้งสิ้น อันได้แก่ สำนักกฎหมายหะนะฟี มาลิกีย์ ชาฟิอีย์และหัมบะลี

อย่างไรก็ตาม กฎหมายของสิงคโปร์ ยังให้กำหนดว่ากรณีที่คณะกรรมการกฎหมายได้รับคำร้องขอความเห็นสำนักกฎหมายอิสลามใดๆเป็นการเฉพาะ ก็จะต้องทำการพิทวาตามความเห็นในสำนักกฎหมายนั้นๆ

ในส่วนที่การพิทวาของประมุขมาเลเซียและสิงคโปร์มีความแตกต่างกันนั้นมีดังต่อไปนี้

โครงสร้างของสถาบันพิทวาของทั้งสองประเทศมีความแตกต่างกัน มาเลเซียมีสถาบันพิทวา ระดับชาติและระดับรัฐ ในขณะที่สิงคโปร์มีเพียงระดับเดียว

ในระดับชาติ มีคณะกรรมการพิทวาของสภากิจการศาสนาอิสลามแห่งมาเลเซีย ทำหน้าที่พิทวา คณะกรรมการพิทวาระดับชาติประกอบไปด้วยมุฟตีของรัฐต่างๆ ในสหพันธมาเลเซียทุกคนและกรรมการอื่นที่สภากิจการศาสนาอิสลามแห่งมาเลเซียเป็นผู้แต่งตั้ง

ส่วนในระดับรัฐ การพิตวาสามารถแบ่งได้ 3 รูปแบบคือ การพิตวาโดยสภาศาสนาอิสลามแห่งรัฐ การพิตวาโดยมุฟตี และการพิตวาโดยคณะกรรมการกฎหมายอิสลาม

ส่วนในสิงคโปร์ คณะกรรมการกฎหมายทำหน้าที่พิตวาระดับเดียวคือระดับชาติ

1. ลักษณะการพิตวาของมาเลเซียมีทั้งการพิตวาแบบมุฟตีคนเดียวและการพิตวาแบบองค์คณะ ส่วนสิงคโปร์ มีเพียงการพิตวาแบบองค์คณะเท่านั้น

2. อำนาจหน้าที่ของมุฟตีและคณะกรรมการพิตวา

สำหรับขอบข่ายอำนาจของมุฟตีแห่งสิงคโปร์กว้างขวางกว่ามุฟตีของมาเลเซีย มุฟตีของสิงคโปร์ ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะประมุขทางด้านศาสนาอิสลามในประเทศที่มุสลิมเป็นชนส่วนน้อย เช่น ประกาศการเริ่มต้นเดือนเราะมาฎอน เชาวาลและอีดิลอัฎฮา จัดทำปฏิทินอิสลาม และกำหนดเวลาละหมาดในสิงคโปร์ การประกาศปริมาณชะกาตฟิฏร ทำหน้าที่เกี่ยวกับกฎบะฮ์วันศุคร์และวันอีด ทดสอบและเห็นชอบการแต่งตั้งอิหม่ามและบิลาล ของมัสยิด ในขณะที่อำนาจหน้าที่ในการพิตวามุฟตีของสิงคโปร์มีอำนาจหน้าที่เป็นประธานองค์คณะพิตวาเท่านั้น ในขณะที่มุฟตีของมาเลเซียไม่มีอำนาจหน้าที่ในฐานะประมุขของมุสลิม แต่อำนาจดังกล่าวเป็นของสุลต่านแห่งรัฐที่กฎหมายของมาเลเซียบัญญัติให้สุลต่านเป็นประมุขด้านศาสนาอิสลามในรัฐนั้นๆ แต่สิ่งที่น่าสังเกตประการหนึ่งคือกฎหมายอิสลามของสิงคโปร์บัญญัติให้การประชุมประจำเดือนเป็นหน้าที่หนึ่งของคณะกรรมการพิตวาของสิงคโปร์

1. กระบวนการการพิตวา

คำขอพิตวาในมาเลเซีย ที่ถูกเสนอโดยประชาชนทั่วไปหรือหน่วยงานราชการ หรือองค์กรอิสระ จะเป็นคำขอที่เป็นลายลักษณ์อักษร โทรศัพท์ หรือผู้ขอคำพิตวามายังสำนักงานด้วยตนเองก็ได้ หากว่าพิตวาดังกล่าวจำเป็นต้องมีการประกาศในหนังสือราชการ ก็จะมีการนำพิตวาดังกล่าวไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก่อนแล้ว พิตวาดังกล่าวจึงถูกนำไปประกาศในหนังสือราชการ พิตวาที่มีการประกาศในหนังสือประจำรัฐต่างๆ จะเป็นกฎหมายอิสลามสำหรับรัฐนั้นๆ

กระบวนการพิตวาในสิงคโปร์ คำขอพิตวาจะต้องทำหนังสือถึงเลขาธิการสภาศาสนาอิสลาม ในการทำควินิจัยปัญหา จะต้องได้รับความเห็นชอบเป็นเอกฉันท์จากสมาชิก แต่ถ้าในกรณีที่คณะกรรมการกฎหมายไม่มีความเห็นเป็นเอกฉันท์ จะต้องส่งปัญหาไปยังสภาศาสนาอิสลาม ในการวินิจฉัยปัญหานั้นให้ถือตามเสียงข้างมาก

2. สถานะทางกฎหมายและสภาพบังคับของคำพิตวา

การพิตวาในมาเลเซีย ยังมีลักษณะเฉพาะตามที่พระราชบัญญัติการบริหารศาสนาอิสลามของรัฐต่างๆ บัญญัติไว้ ได้แก่ กรณีสถานะทางกฎหมายของพิตวา โดยการกำหนดให้พิตวาที่ประกาศในหนังสือประจำรัฐต่างๆ จะเป็นกฎหมายอิสลามสำหรับรัฐนั้นๆ ซึ่งกรณีนี้ไม่มีบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการบริหารกฎหมายอิสลามของสิงคโปร์

ความไม่ชัดเจนที่ปรากฏในรูปแบบการพิตวาของมาเลเซียและสิงคโปร์

ความไม่ชัดเจนบางประการ ปรากฏอยู่ในกฎหมายเกี่ยวกับการพิตวาของมาเลเซียและสิงคโปร์ คือ ข้อกำหนดคุณสมบัติและวาระการดำรงตำแหน่งของมุฟตี โดยที่กฎหมายของทั้งสองประเทศกำหนดกว้างๆว่า มุฟตีต้องเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเท่านั้น ซึ่งการบัญญัติเช่นนี้อาจจะมีความเหมาะสมในยุคที่การศึกษาอบรมด้านศาสนาอิสลาม ไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน ไม่มีการเน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

แต่ในยุคปัจจุบันสังคมทั่วไปเห็นความสำคัญของความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และคุณวุฒิทางการศึกษา การกำหนดคุณสมบัติอย่างกว้างๆ ดังกล่าวอาจไม่เหมาะสมกับยุคปัจจุบัน และกรณีของวาระการดำรงตำแหน่งก็เช่นเดียวกัน กฎหมายของมาเลเซียไม่ได้กำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของมุฟตี้อย่างใด อำนาจการแต่งตั้งถอดถอนเป็นไปตามพระราชอำนาจของกษัตริย์แห่งรัฐ ส่วนสิงคโปร์ก็กำหนดกว้างๆว่า ให้ดำรงตำแหน่งตามระยะเวลาที่ประธานาธิบดีสิงคโปร์เห็นสมควร

สรุป

โดยพื้นฐานแล้วสังคมมุสลิมมีความต้องการอย่างสูงต่อการพัฒนา เพราะการพัฒนาเป็นการชี้แจงข้อบัญญัติและกรอบกฎเกณฑ์ทางศาสนา การพัฒนามิได้เป็นแค่เพียงผลผลิตทางศาสนบัญญัติ หากยังเป็นข้อชี้แนะในการดำเนินชีวิตตามหลักคำสอนของอิสลาม เป็นเครื่องมือสำหรับการปฏิบัติตามหลักการและบทบัญญัติด้านต่างๆ ดังนั้น จากการที่การพัฒนาเป็นส่วนประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งในชีวิตของสังคมมุสลิมประเทศมาเลเซียซึ่งเป็นประเทศมุสลิมจึงมีสถาบันพัฒนาอยู่ในทุกๆรัฐ และประเทศสิงคโปร์ที่มุสลิมเป็นชนกลุ่มน้อยและประกาศเป็นประเทศรัฐฆราวาสที่แยกศาสนาออกจากการเมืองการปกครอง ก็มีสถาบันพัฒนาในรูปแบบที่เหมาะสมกับสภาพสังคมและมีกฎหมายรองรับอย่างเป็นทางการ และมีมุฟตี้อยู่เป็นผู้นำสูงสุดของชาวมุสลิม แม้ว่าจะยังคงต้องพัฒนารูปแบบการพัฒนาที่มีปัญหาบางประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติด้านความรู้ความสามารถในการวินิจฉัยข้อกฎหมายอิสลามของมุฟตี้อยู่ที่ที่เหมาะสมกับระดับความเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน และปัญหาด้านการใช้กฎหมายอิสลามที่ยังคงมีกลิ่นอายจารีตประเพณีท้องถิ่นนิยมเจือปนอยู่ในระดับหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นผลทำให้เกิดความมัวหมองขึ้นกับภาพลักษณ์ของศาสนาอิสลามซึ่งเป็นศาสนาสากลได้

บรรณานุกรม

- A.Othman, Muḥammad Seadon. 1998. *Institusi Pentadbiran Undang Undang Kehakiman Islam*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa Dan Pustaka.
- Al-Qarāfī, 2001. *Kitab Al-Furūq Anwār al-Burūq fi Anwā' al- Furūq*, Vol 4. Qāhirah: Dār al-Salām.
- Buang, Ahmad Hidayat. 2006. *Ke Arah Penyelarasan Fatwa: Masalah ,Kemungkinan dan Cara Penyelesaian*. "Prinsip dan Pengurusan Fatwa di Negara – Negara ASEAN". Negeri Sembilan : Intel Multimedia and Publication.
- Bin Haji Hussin, Haji Mat Yahya. 2004. *Fatwa Dan Hubungannya Dengan Sunnah Satu Kajian Kes Di Semenanjung Malaysia*. Perlis: Jabattan Mufti Negeri Perlis.
- Bin Hj.Abd.Azīz, Wan Muḥammad. 2006. *Ke Arah Kerjasama ASEAN Dalam Pengurusan Fatwa: Pengalaman MABIMS*. "Prinsip dan Pengurusan Fatwa di Negara – Negara ASEAN". Negeri Sembilan : Intel Multimedia and Publication.
- Dahlan, Mohd Akram Bin Dahaman @. 2005. *Metode fatwa Jawatankuasa Syariah Negeri Perlis Kajian Berasaskan Fatwa Fatwa Tahun 1990-2000*. Disertasi Ijazah Serjana Syariah Bahagian 2 Jabatan Fiqh dan Usul Bahagian Pengajian Islam University Malaysia Kuala Lumpur.(Unpublished).
- Gadot, Nooh. 2006. *Pengurusan Fatwa di Malaysia*. "Prinsip dan Pengurusan Fatwa di Negara– Negara ASEAN". Negeri Sembilan: Intel Multimedia and Publication.

- Hooker, M.B. 1992. *Undang – Undang Islam di Asia Tenggara*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Jad al-Haq, A^oli Jad al- Haq. 1995. *Al-Fiqh al-Islāmī Murūnatuh wa Tatuawuatuh*. Qāhirah: al- Mushaf al-Sharif.
- Ibn Manzur, nd. *Lisān al-Arab*. Vol. 5. Cairo: Dār al-Ma^oārif.
- Majma^o al-Lughah al-Arabiah, 2004. *Al-Mu^ojam al-Wasīṭ*. S.I.: Dār al-Shurūq al-Dauliah.
- Md Aris, Mohd Murat. 2006. *Pengurusan Fatwa di Singapura*. “Prinsip dan Pengurusan Fatua. di Negara–Negara ASEAN”. Negeri Sembilan: Intel Multimedia and Publication.